

Бог-Імператор Дюни

Про книгу

Три з половиною тисячоліття Лето II Атрід править величезною космічною імперією з центром на Арракісі. За цей час і планета, і правитель змінилися до невпізнання. Від пустельної Дюни не залишилось і сліду — тут з'явилася рослинність і зникли хробаки. Лето майже повністю перетворився з людини на піщаного черва. Лиш одне незмінне — поруч із Богом-Імператором завжди є гхола Дункан Айдаго. В Імперії назріває небачене протистояння. Величезні сили, накопичені впродовж тривалого Миру Лето, готуються кинути виклик Владиці, а найзатятіші вороги є в його найближчому оточенні. Дункану доведеться вирішити, на чиєму він боці, а від його вибору залежатиме доля всього людства.

ФРЕНК ГЕРБЕРТ

БОГ – ІМПЕРАТОР

ДЮНИ

FRANK HERBERT

**GOD
EMPEROR
OF DUNE**

A Novel

ФРЕНК ГЕРБЕРТ

БОГ- ІМПЕРАТОР ДЮНИ

Роман

ХАРКІВ **КЛУБ** СІМЕЙНОГО
2020 **ДОЗВІЛЛЯ**

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

2020

ISBN 978-617-12-8298-8 (epub)

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Електронна версія створена за виданням:

Перекладено за виданням:

Herbert F. God Emperor of Dune : A Novel / Frank Herbert. —
London : Gollancz, 2003. — 454 p.

Переклад з англійської Наталії Михаловської

Дизайнер обкладинки Петро Вихорь

На обкладинці використано ілюстрацію Сема Вебера

Герберт Ф.

Г37 Бог-Імператор Дюни : роман / Френк Герберт ; пер. з англ. Н. Михаловської. — Харків :
Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. — 512 с.

ISBN 978-617-12-8130-1

ISBN 978-0-575-07506-1 (англ.)

Три з половиною тисячоліття Лето II Атрід править величезною космічною імперією з центром на Арракісі. За цей час і планета, і правитель змінилися до невпізнання. Від пустельної Дюни не залишилось і сліду — тут з'явилася рослинність і зникли хробаки. Лето майже повністю перетворився з людини на піщаного черва. Лиш одне незмінне — поруч із Богом-Імператором завжди є гхола Дункан Айдаго.

В Імперії назріває небачене протистояння. Величезні сили, накопичені впродовж тривалого Миру Лето, готуються кинути виклик Владиці, а найзатятіші вороги є в його найближчому оточенні. Дункану доведеться вирішити, на чієму він боці, а від його вибору залежатиме доля всього людства.

УДК 821.111(73)

© Herbert Properties LLC, 1981

© Sam Weber, ілюстрація на обкладинці, 2015

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2020

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2020

ФРАГМЕНТ ДОПОВІДІ ХАДІ БЕНОТТО ПРО ВІДКРИТТЯ В ДАР-ЕС-БАЛЯТІ НА
ПЛАНЕТІ РАКІС

Сьогодні я не лише з радістю сповіщаю про відкриття чудового сховища, яке містить зокрема монументальну колекцію манускриптів, записаних на рідудіанському кристалічному папері, а й із гордістю представляю аргументи щодо автентичності нашого відкриття. Я хочу розповісти вам, чому ми вважаємо, що знайшли оригінальні журнали Лето II, Бога-Імператора.

По-перше, дозвольте нагадати вам про історичний скарб, який усім нам відомий під назвою «Викрадені журнали». Ці томи, древність яких встановлено, упродовж століть були напрочуд цінними для нас і допомагали зрозуміти предків. Як усі ви знаєте, «Викрадені журнали» були розшифровані Космічною Гільдією, і цей же метод Ключа Гільдії було використано при тлумаченні нововідкритих томів. Ніхто не заперечує древності Ключа Гільдії, і лише він єдиний розшифровує ці томи.

По-друге, ці томи були віддруковані іксіанським диктописом справді древнього виробництва. «Викрадені журнали» не лишають сумніву, що цей метод дійсно використовував Лето II для запису історичних спостережень.

По-третє, ми також вважаємо, що не менш важливим відкриттям є саме сховище. Вмістилище цих журналів — безсумнівний іксіанський артефакт надзвичайно простої і водночас блискучої конструкції, яка, безумовно, кине нове світло на історичну епоху, відому як «Розсіяння». Як і слід було очікувати, сховище виявилось невидимим. Його викопано набагато глибше, ніж ми передбачали, керуючись міфом та Усною історією; воно випромінювало та поглинало радіацію, симулюючи природний характер оточення. Така механічна мімікрія сама собою не є дивною. Натомість наших інженерів вразила методика, завдяки якій це було досягнуто, із застосуванням зародкових та воістину первісних механічних умінь.

Бачу, частина з вас так само збуджена, як і ми.

Ми вважаємо, що перед нами позапросторова Іксіанська Куля, не-місце, від якого походять усі такі пристрої. Якщо цей пристрій не

перший, то, на наше переконання, має бути одним із перших та втілювати ті самі принципи, що й перший.

Дозвольте мені відразу задовольнити вашу цікавість: звісно, ми зараз проведемо коротку екскурсію сховищем. Просимо лише дотримуватися тиші всередині нього, бо наші інженери та інші спеціалісти досі там працюють, розгадуючи таємниці.

Так я переходжу до четвертого пункту, можливо, ключового нашого відкриття. З почуттями, які складно описати, я демонструю вам чергову знахідку зі згаданого сховища — справжні звукові записи, на яких позначено, що наговорив їх Лето II голосом свого батька, Пола Муад'Діба. Оскільки записи Бога-Імператора, автентичність яких підтверджено, зберігаються в архіві Бене Гессерит, ми надіслали до Сестринства зразок наших записів, виконаних за стародавньою мікробульбашковою системою, й офіційно попросили здійснити порівняльний аналіз. Не сумніваємося, що їхню автентичність буде доведено.

А зараз зверніть увагу на перекладені фрагменти, вручені вам при вході. Водночас прошу вибачення за їхню вагу. Я чула, як дехто з вас над цим жартував. Ми використали звичайний папір із практичних міркувань. Оригінальні томи записані настільки малими символами, що їх можна прочитати лише при значному збільшенні. Насправді потрібно понад сорок звичайних томів такого типу, який ви тримаєте, аби віддрукувати вміст одного оригіналу на рідудіанському кристалічному папері.

Чи готовий проєктор? Так. Зараз ми покажемо на екрані ліворуч частину оригінальної сторінки. Ось фрагмент першого аркуша першого тому. Наш переклад міститься на екранах праворуч. Звертаю вашу увагу на внутрішні докази, на поетичне багатослів'я, а також значення, відтворене в перекладі. Стиль характерний і відповідає особистості, настільки виразній і цілісній, що її легко розпізнати. Ми віримо, що так міг написати лише той, хто мав досвід безпосереднього доступу до пам'яті предків, хто працював над тим, аби поділитися цим незвичайним досвідом спілкування з попередніми життями, і зробив його зрозумілим усім, хто такої здібності не має.

А зараз погляньмо на справжнє значення вмісту. Посилання узгоджуються з усіма історичними довідками про особу, яка, на нашу

думку, є єдиною, хто спроможний створити цей запис.

Маємо для вас ще один сюрприз. Я дозволила собі запросити відомого поета Ребета Врееба, щоб він вийшов до мене за трибуну й прочитав короткий уривок з перекладу першої сторінки. За нашими спостереженнями, ці слова набирають зовсім іншого значення, якщо їх читати вголос. Хочемо поділитися з вами справді надзвичайними особливостями, відкритими в цих томах.

Пані та панове, дозвольте привітати Ребета Врееба.

З ДЕКЛАМАЦІЇ РЕБЕТА ВРЕЕБА

Запевняю вас, що я — книга приречення.

Питання є моїми ворогами, бо мої питання вибухають! Відповіді вистрибують, як перелякана череда, зачорнюючи небо моїх неунікних пам'ятей. Жодна з них не є відповіддю, жодна не є достатньою.

Які призми спалахують, коли я вступаю на жахливе поле свого минулого. Я — шматок розтрощеного кременю, схований у коробці. Коробка обертається і тремтить. Мною кидає буря таємниць. А коли коробка відкривається, я повертаюся до теперішнього, як мандрівник до первозданної землі.

Повільно (повільно, кажу я!) наново вивчаю своє ім'я.

Але це не означає пізнати себе!

Особа з моїм іменем, цей Лето, другий так названий, знаходить у своїй свідомості інші голоси, інші імена та інші місця. Ох, обіцяю вам (як обіцяли й мені), що озиватимусь лише на одне ім'я. Якщо скажете «Лето», я відгукнуся. Страждання робить це правдою, страждання і ще одне:

Я тримаю нитки!

Усі вони мої. Щойно я уявлю собі якусь картину... людей, убитих мечем, — і отримую їх у всій закипільй крові, кожен цілісний образ, кожен стогін, кожну гримасу.

«Радощі материнства», — думаю я, і стають моїми ложа пологів. Дитячі усмішки й солодке щебетання нових поколінь. Стаю співучасником перших кроків малюків і перших перемог юності. Спогади нагромаджуються один на одного, аж доки я не можу розгледіти нічого, крім подібності та повторюваності.

«Залиш це неторканим», — перестерігаю я себе.

Хто може заперечити цінність такого досвіду, цінність науки, крізь яку я переглядаю кожну нову мить?

Ах, але це минуле.

Не розумієте?

Це лише минуле!

Сьогодні вранці я народився в юрті на краю кінського пасовища, на землі планети, якої більше не існує. Завтра народжуся в іншому місці. Я ще його не вибрав. Але сьогодні вранці — ах, це життя! Коли мої очі навчилися зосереджувати погляд, я дивився, як зблискує сонце на втоптаній траві, і бачив, як повні життєвого запалу люди виконують розкішні дії свого повсякдення. Куди... ох, куди зник цей життєвий запал?

Викрадені журнали

Троє людей, які бігли на північ крізь місячні тіні Забороненого Лісу, розтягнулися майже на пів кілометра. Останній бігун менше ніж на сто метрів випереджав Д-вовків, що гналися за ними. Можна було почути запальне дзявкання та сапання, звичне для цих тварин, коли вони бачили здобич.

Перший місяць майже досяг зеніту, тож у лісі було доволі ясно, і, попри те, що це були високі географічні широти Арракіса, досі трималося тепло після спекотного літнього дня. Подих нічного вітру з боку останньої пустелі Сар'єру ніс смолисті запахи живиці та вогкі випари лісової підстилки. Час від часу до бігунів діставався бриз з-над моря Кайнса за Сар'єром, нагадуючи про сіль і рибу.

За дивним жартом долі, останній бігун мав ім'я Ульот, що фрименською мовою означає «Любий забарило». Ульот був низеньким і схильним до повноти, що змусило його вдатися до суворої дієти, коли вони тренувалися перед гонитвою. Навіть коли хлопець схуд достатньо, щоб наважитися на відчайдушний біг, то все одно залишався кругловидим, а у великих карих очах чаїлася вразливість людини, надміру обтяженої плоттю.

Ульот розумів, що більше не може бігти. Він хрипів і задихався. Інколи спотикався. Але не кликав своїх товаришів. Знав, що вони не можуть йому допомогти. Усі вони дали ту саму клятву, розуміючи, що не мають іншого захисту, окрім древньої доблесті та фрименської вірності. Це те, що залишалося істинним, хоч усе фрименське стало

музейним експонатом, а текст присяги вони завчили напам'ять від музейних фрименів.

Це через фрименську вірність Ульот мовчав, цілковито усвідомлюючи свою приреченість. Блискуча демонстрація древньої гідності, хоч радше жалюгідна, бо всі, хто біг, лише з мудрих книжок і легенд Усної історії знали доблесті, які наслідували.

Д-вовки вже майже наздогнали Ульота, гігантські сірі постаті сягали йому ледь не до плечей. Уперто стрибали й завивали: голови підведені, очі втуплені в осяяну зрадницьким місяцем постать — їхню здобич.

Ліва нога зачепилася об корінь, і Ульот ледь не впав. Це додало йому сил. Він різко прискорився, десь на вовчий корпус випередивши своїх переслідувачів. Напружив рамена, змахував руками. Відкритим ротом тяжко хапав повітря.

Д-вовки не змінили темпу. Наче срібні тіні, вони легкими стрибками неслися крізь сильні зелені запахи свого лісу. Знали, що перемогли. Мали такий досвід.

Ульот знову спіткнувся. Ухопившись за молодий пагін, утримав рівновагу. Тяжко дихав, ноги тремтіли, бунтуючи проти того, до чого він їх змушував. Йому забракло енергії на черговий ривок.

Один із Д-вовків, велика самка, забігла ліворуч від Ульота. Повернула всередину й стрибнула, перетявши йому дорогу. Гігантські ікла розірвали Ульотове плече. Він гойднувся, але не впав. До лісових запахів додався різкий дух крові. Менший самець ухопив Ульота за праве стегно, і той нарешті з криком упав. Згряя накинулася на нього, і ось крик із жорстокою невідворотністю урвався.

Не зупиняючись задля поживи, Д-вовки знову кинулися в погоню. Їхні носи обнюхували лісову підстилку та мандрівні вихори в повітрі, ловлячи теплі смуги, зоставлені двома іншими втікачами.

Наступного бігуна звали Квутег, то було старе й шановане на Арракісі ім'я ще за часів Дюни. Його предок виконував на січі Табр обов'язки старшого над Смертесховищем, але цей факт загубився в трьохтисячолітньому минулому, у яке вже мало хто вірив. Квутег біг широкими кроками, його високе струнке тіло, здавалося, ідеально пасувало для такої напруги. У нього були орлині риси обличчя, довге чорне волосся стікало на плечі. Як і його товариші, мав на собі чорний біговий комбінезон зі щільно зітканої бавовни. Одяг підкреслював

напруження його сідниць і жилавих стегон, глибокий рівномірний ритм дихання. Лише темп бігу, досить повільний як для Квутеґа, вказував на ушкодження правого коліна: травмувався, коли спускався на дно рукотворної прірви, що оточувала Цитадель Бога-Імператора в Сар'єрі.

Квутеґ почув оклик Ульота, раптову всевладну тишу, а тоді поновлення погоні Д-вовків. Намагався заборонити своїй уяві малювати образ ще одного друга, убитого монструальними вартовими Лето, проте уява не слухалася. Подумки Квутеґ проклинав тирана, але не марнував дихання, аби вимовити прокляття вголос. Лишалася надія, що він зуміє врятуватися, діставшись ріки Айдаго. Квутеґ знав, що думають про нього друзі, навіть Сіона. Завжди вважали його запасливим. Ще в дитинстві він постійно заощаджував сили, зберігаючи їх на мить найвищої потреби, стримано витрачаючи свої резерви.

Попри ушкоджене коліно, Квутеґ прискорив біг. Знав, що річка недалеко. Біль від ушкодження перетворився з муки на негасиме полум'я, що пекло всю ногу та бік. Він знав межі своєї витривалості. Також знав, що Сіона має вже от-от дістатися води. Вона, найшвидша з усіх, несла запечатаний пакет, а в ньому те, що вони викрали зі сар'єрської фортеці. Біжучи, Квутеґ зосередив думки на цьому пакеті.

«Врятуй його, Сіоно! Використай, аби його знищити!»

Жадібне виття Д-вовків пронизало Квутеґову свідомість. Вони надто близько. Він знав, що не втече.

Але Сіона повинна втекти!

Він ризикнув озирнутися і побачив, як один із вовків намагається обійти його та напасти збоку. У його свідомості вималювалася схема планованої атаки. Коли вовк збоку стрибнув, Квутеґ плигнув також. Заховавшись від зграї за деревом, він схилився над відокремленим вовком, обіруч ухопив його за задню лапу й закрутив пійманою твариною, наче ціпом, що змусило інших розбігтися. Звір виявився легшим, ніж він очікував, тож Квутеґ був майже задоволений зміною подій і вимахував своїм живим кием, молотячи нападників та обертаючись, немов деревіш. У вируванні розбив черепи двом вовкам, але не міг захищатися з усіх боків. Худий самець стрибнув йому на спину, відкинувши до дерева, і Квутеґ випустив свого кия.

— Біжи! — гукнув він.

Зграя знову пробилася до нього, і Квутег впився зубами в горлянку худого самця. Прокушував її, вклавши в це зусилля весь свій відчай. Вовча кров приснула йому на обличчя й осліпила. Заточившись, не розрізняючи, у який бік рухається, Квутег піймав ще одного вовка. Частина зграї розбіглася, крутячись і перетворившись на верескливий натовп, дехто напав на поранених товаришів. Але більшість зграї далі зосереджувалася на здобичі. Вовчі зуби з обох боків розірвали горлянку Квутега.

Сіона теж почула крик Ульота, тоді безпомильну тишу, потім виття зграї, коли вовки відновили погоню. Її охопила така лють, що здавалося, ніби вона може через неї вибухнути. Ульота взяли в цю вилазку завдяки його аналітичним здібностям, умінню розгледіти ціле, виходячи з окремих частин. Це Ульот, витягнувши незмінний збільшувач зі свого пакета, дослідив два дивні томи, які вони знайшли між планами Цитаделі.

— Думаю, що це шифр, — сказав Ульот.

І Раді, бідолашний Раді, що загинув першим з їхньої групи... Раді сказав:

— Ми не можемо дозволити собі додатковий тягар. Викинь їх геть.

— Несуттєві речі так не ховають, — заперечив Ульот.

Квутег підтримав Раді:

— Ми прийшли по плани Цитаделі й маємо їх. А ці томи надто важкі. Але Сіона погодилася з Ульотом.

— Я понесу їх.

На цьому суперечка вичерпалася.

Бідний Ульот.

Усі знали, що він найгірший бігун у команді. Багато в чому Ульот був повільним, але годі було заперечити ясність його мислення.

Він гідний довіри.

Ульот був гідним довіри.

Сіона опанувала свій гнів і використала його енергію, щоб прискорити темп. Дерева в місячному світлі пролітали повз неї. Вона ввійшла в понадчасову порожнечу бігу, де не було нічого, крім її власних рухів, а її тіло робило лише те, що було закладено в ньому на рівні рефлексів.

Коли вона бігла, чоловіки вважали її прекрасною. Сіона це знала. Її довге темне волосся було міцно зв'язане, щоб не вповільнювати руху, розвіваючись на вітрі. Вона назвала Квутеґа дурним, коли той відмовився наслідувати її стиль.

Де Квутеґ?

Її волосся було не таким, як у Квутеґа. Мало глибокий каштановий відтінок, який часом плутають із чорним кольором. Але насправді воно не чорне, зовсім не таке, як у Квутеґа.

Як це часом трапляється з генами, її риси відтворювали образ давно померлого предка: ніжний овал обличчя, пишні губи, зіркі очі над маленьким носиком. Її тіло стало витягнуто-худим за роки бігу, але посилало сильні сексуальні сигнали зустрічним чоловікам.

Де Квутеґ?

Вовча згряя затихла, і це наповнило її тривогою. Так вовки зробили перед тим, як повалили Раді. Так було, коли доп'яли Сетусу.

Вона казала собі, що тиша може означати щось інше. Квутеґ теж був мовчазним... і сильним. Травма, здавалося, не надто його турбувала.

Сіона почала відчувати біль у грудях, тяжко дихала — відомі симптоми з багатокілометрових тренувань. Піт постійно заливав її тіло під тонким чорним біговим одягом. Вона несла на спині приторочений з самого верху пакет із цінним вмістом, запечатаний, щоб не пошкодити під час переходу через річку. Подумала про складені там карти Цитаделі.

Де Лето переховує свій запас прянощів?

Це сховище мусило міститися десь у Цитаделі. Мусило. Десь на картах буде вказівка. Меланжеві прянощі, яких прагнули Бене Гессерит, Гільдія та всі інші... це було нагородою, вартою такого ризику.

І ці два зашифровані томи. Квутеґ мав рацію: рідудіанський кристалічний папір був важким. Але вона поділяла Ультотів захват. У зашифрованих рядках приховано щось важливе.

У лісі позаду неї знову залунало жадібне вовче виття.

Біжи, Квутеґу! Біжи!

І раптом просто перед собою, між деревами, вона побачила широку чисту смугу, що межувала з річкою Айдаґо. Помітила зблиски місячного сяйва на воді за галявиною.

Біжи, Квутеґу!

Тужила за голосом Квутеґа, за будь-чийм голосом. З одинадцяти тих, хто розпочав цей біг, залишилося лише двоє. Дев'ятеро заплатило за цю авантюру своїм життям: Раді, Алін, Ультот, Сетуса, Інінеґ, Гутґе, Мемар та Оала.

Сіона подумки промовляла їхні імена й за кожним посилала безмовну молитву до старих богів — не до тирана Лето. Особливо молилася до Шай-Хулуда.

«Молюся до Шай-Хулуда, що живе в піску».

Зненацька вона опинилася поза лісом, на осяяній місяцем смузі скошеної трави над річкою. Вода за вузьким, усипаним галькою берегом манила її. На тлі маслянистої течії берег видавався срібним.

Гучний крик з-за дерев ледь не збив її з ніг. Вона впізнала голос Квутеґа, що здіймався над дикими вовчими звуками. Квутеґ звертався до неї, не називаючи імені, тим безпомільним криком з одного слова, вартого нескінченних розмов, — посланням життя і смерті.

— Біжи!

Звуки зграї перетворилися на страхітливе сум'яття шаленого вереску, але більше ні звуку від Квутеґа. Вона вже знала, на що використав Квутеґ свої останні життєві сили.

«Затримав їх, щоб допомогти мені втекти».

Виконуючи наказ Квутеґа, вона помчала на берег річки й коміть головою кинулась у воду. Після жару від бігу вода здалася крижаною. Це на мить її приголомшило, вона випірнула, намагаючись пливти й відновити дихання. Дорогоцінний пакет здійнявся і бив їй по потилиці.

Річка Айдаґо була тут неширокою, не більше п'ятдесяти метрів, текла ледь вигнутою дугою, з оточеними коренями піщаними зазублинами та пологими берегами, густо оброслими буйними очеретами й травою. Вода не хотіла триматися прямої лінії, запроєктованої для неї інженерами Лето. Сіону підтримувала на духу певність, що у Д-вовків закладено рефлекс зупинитися перед водою. Їхню територію обрисовували межі: по цей бік річка, по той бік — вал пустелі. Попри це, кілька останніх метрів вона пропливла під водою і випірнула в тіні урвища. Тоді озирнулася.

Вовча згряя вишикувалася вздовж берега. Усі, крім одного, що спустився до краю річки. Подався нижче, передні лапи майже у воді.

Почулося його скавчання.

Сіона знала, що вовк її бачить. Безсумнівно. Д-вовки мали гострий зір. Предками лісових вартових Лето були Пильні Гончаки, а він вивів цю вовчу породу, ще підсиливши їхню зіркість. Вона міркувала, чи зможуть колись вовки здолати закладені в них рефлекси. Полюючи, вони переважно покладалися на зір. Якщо цей один вовк на березі річки зайде у воду, усі інші можуть піти слідом. Сіона стримала подих. Почувалася цілковито виснаженою. Вони здолали майже тридцять кілометрів, другу половину з Д-вовками на п'ятах.

Вовк на краю річки ще раз заскавчав і плигнув назад, до зграї. За якимось безмовним сигналом вони повернулися і стрибнули назад, до лісу.

Сіона знала, куди вони поспішають. Д-вовки могли їсти все, піймане ними в Забороненому Лісі. Усі це знали. Саме тому ці вовки блукали лісом як охоронці Сар'єру.

— Ти заплатиш за це, Лето, — прошепотіла вона. Її голос прозвучав дуже тихо, майже як плюскіт води в очеретах позаду неї. — Заплатиш за Ульота, за Квутеґа, за всіх інших. Заплатиш.

Вона легко відштовхнулася і дозволила течії нести себе, аж доки не торкнулася стопами першої мілини вузького берега. Повільно, переборюючи втому, вибралася з води й зупинилася, аби перевірити, чи не промокнув вміст запечатаного пакета. Печатка була цілою. Якусь мить Сіона дивилася на неї при місячному світлі, а тоді здійняла погляд на стіну лісу по той бік річки.

«Ціна, яку ми заплатили. Десять дорогих друзів».

Сльози зблиснули в очах, але вона успадкувала дещо від древніх фрименів, тож сліз було небагато. Авантюрна переправа через річку, тоді прямісінько через ліс, доки вовки патрулювали північні кордони, далі крізь останню пустелю Сар'єр та оборонні мури Цитаделі — це все здавалося їй сном... навіть утеча від вовків, яку вона передбачала, адже було певним, що зграя вартових помчить напередіми нападникам і чекатиме... це все було сном. Це вже в минулому.

«Я врятувалася».

Вона знову приторочила до спини запечатаний пакет.

«Я пробилася крізь твою оборонну лінію, Лето».

Тоді Сіона подумала про зашифровані томи. Була певна — щось сховане в рядках тайнопису прокладе дорогу її помсти.

«Я знищу тебе, Лето!»

Не «Ми знищимо тебе!» Не таким був шлях Сіони. Вона має зробити це сама.

Обернулася і рушила в бік садів за скошеним лужком над річкою. Ідучи, повторила свою клятву, уголос додавши до неї давню фрименську фразу, що містила її повне ім'я:

— Сіона ібн-Фуад аль-Сеефа Атрідка проклинає цим тебе, Лето. Ти заплатиш сповна!

**НИЖЧЕ ПОДАНО ВИКОНАНІЙ ХАДІ БЕНОТТО ПЕРЕКЛАД ТОМІВ, ЗНАЙДЕНИХ
У ДАР-ЕС-БАЛЯТІ**

Я народився як Лето Атрід II понад три тисячі стандартних років тому, рахуючи від моменту, коли змушую ці слова друкуватися. Моїм батьком був Пол Муад'Діб. Матір'ю була його фрименська дружина Чані. Бабцею по матері була Фарула, відома серед фрименів зелейниця. Бабцею по батькові була Джессіка, витвір розплідної програми Бене Гессерит, що мала за мету створити чоловіка з силами Превелебних Матерів Сестринства. Дідом по матері був Ліет-Кайнс, планетолог, який організував екологічну трансформацію Арракіса. Дідом по батькові був Лето Атрід, потомок Дому Атрея, що міг простежити своє походження від грецького предка.

Досить цього родоводу!

Мій дід по батькові помер, як багато добрих греків, намагаючись убити свого смертельного ворога, старого барона Владіміра Харконнена. Тепер вони обидва неспокійно спочивають у моїх предківських пам'ятках. Навіть мій батько невдоволений. Я зробив те, чого він злякався, і його тінь мусить бути співучасником наслідків.

Так вимагає Золотий Шлях. «А що таке Золотий Шлях?» — спитаєте ви. Це виживання людства, не більше й не менше. Ми, наділені передзнанням, ті, кому відомі пастки в людському майбутті, завжди відповідальні за нього.

Вживання.

Хай як би ви з цим почувалися — ваші дрібні нещастя і радості, навіть ваші муки й зриви, рідко нас обходять. Мій батько мав таку силу. У мене вона більша. Ми можемо час від часу зазирати крізь запону Часу.

Планета Арракіс, звідки я правлю мультигалактичною Імперією, уже не та, як тоді, коли її називали Дюною. За тих часів уся планета була пустелею. Тепер від неї залишився лише клаптик, мій Сар'єр. Гігантські піщані хробаки вже не блукають на волі, продукуючи меланжеві прянощі. Прянощі! Дюна привертала увагу лише як джерело меланжу, єдине джерело. Що за надзвичайна субстанція! Жодна лабораторія не спромоглася відтворити її. Це найцінніша речовина, яку будь-коли мало людство.

Без меланжу, що запалює лінійне передзнання Навігаторів Гільдії, люди лише слимачим повзанням долали б парсеки космосу. Без меланжу втратили б свій дар Правдомовиці та Превелебні Матері Бене Гессерит. Без геріатричних властивостей меланжу люди жили б за стародавніми мірками — сто літ, не довше. Тепер прянощі — це лише запаси Гільдії та Бене Гессерит, кілька невеликих складів уцілілих великих Домів і моє гігантське сховище, якого прагнуть усі. Як вони хотіли б пограбувати мене! Але не сміють. Знають, що я все знищив би, перш ніж відступити.

Ні. Приходять із шапкою в руці й просять у мене меланж. Даю його як нагороду й відмовляю, караючи. Як вони це ненавидять.

«Це моя сила, — кажу я їм. — Це мій дар».

Завдяки цьому я творю Мир. Вони понад три тисячоліття мали Мир Лето. Це вимушений спокій, який до мого панування людство знало лише впродовж найкоротших відтинків часу. Щоб не забути, ще раз вивчіть Мир Лето за моїми журналами.

Я розпочав ці записи в перший рік правління, у першій фазі моєї метаморфози, коли ще переважно був людиною, навіть на вигляд. Шкіра з піщаних форелей, яку я прийняв (а мій батько відмовився) і яка дала мені значно більшу силу плюс практичну невразливість до конвенційних атак і старіння, ця шкіра все ще облягала впізнавано людські форми: дві ноги, дві руки, людське обличчя, обрамлене скрученими складками піщаних форелей.

Ах, це обличчя! Я й досі його маю, і це єдина людська шкіра, яку я виставляю світові. Решта мого тіла покрита сполученими тілами цих дрібних мешканців глибокого піску, що одного дня можуть стати гігантськими піщаними хробаками.

Так і буде... колись.

Я часто думаю про свою фінальну метаморфозу, про цю подобу смерті. Знаю, як це відбуватиметься, але не знаю ні часу, ні інших учасників. Це та єдина річ, якої я не можу знати. Знаю лише, чи ще триває Золотий Шлях, чи вже урвався. Коли я змушую ці слова записуватися, Золотий Шлях триває, і, врешті-решт, цим я задоволений.

Я більше не відчуваю, як війки піщаних форелей зондують мою плоть, вводячи воду мого тіла до своїх плацентних капсул. Тепер ми

практично одне тіло, вони — моя шкіра, а я — сила, що рухає ними весь... більшість часу.

Коли я це пишу, цілість можна визнати доволі огидною. Я те, що можна назвати предчервом. Моє тіло близько семи метрів завдовжки й трохи більше за два метри діаметром, переважно ребристе, з моїм Атрідівським обличчям на висоті людського зросту з одного кінця, а руки й долоні (усе ще розпізнавані як людські) дещо нижче. Мої ноги й стопи? Що ж, здебільшого атрофувалися. Просто плавці, далєбі, та ще й перемандрували на задню частину тіла. Повністю я важу близько п'яти старих тонн. Додаю ці параметри, бо знаю, що вони цікаві з історичного погляду.

Як я переміщаю цю вагу? Переважно за допомогою свого Королівського Повозу, витвору іксіан. Ви шоковані? Люди незмінно ненавиділи іксіан і боялися їх більше, ніж ненавиділи й боялися мене. Кращий той диявол, якого знаєш. А хто знає, що можуть створити чи винайти іксіани? Хто знає?

Звичайно, що не я. Не все.

Але я в дечому симпатизую іксіанам. Вони так сильно вірять у свою технологію, свою науку, свої машини. Оскільки ми з ними віримо (неістотно, у що), то розуміємо одне одного — іксіани та я. Вони створили для мене багато пристроїв і думають, що заслужили цим вдячність. Слова, які ви читаєте, надруковано іксіанським пристроєм, що зветься «диктопис». Якщо я налаштовую свої думки певним чином, диктопис активується. Я лише думаю, а слова друкуються для мене на кристалічних рідудіанських аркушах усього в одну молекулу завтовшки. Інколи я замовляю копії, віддруковані на менш тривкому матеріалі. Дві останні з таких викрала в мене Сіона.

Хіба вона не викликає захоплення, моя Сіона? Якщо зрозумієте, наскільки вона для мене важлива, можете навіть спитати, чи я справді дозволив би їй померти в лісі. Не сумнівайтесь. Смерть — дуже особиста справа. Я рідко в неї втручаюся. Ніколи не роблю цього з кимось, хто мусить пройти випробування, як Сіона. Я міг дозволити їй померти на будь-якому етапі. Врешті-решт, я можу здобути нового кандидата за дуже короткий, за моїми мірками, час.

Хоча вона захоплює навіть мене. Я стежив за нею там, у лісі. Завдяки іксіанським пристроям я стежив за нею, міркуючи, чому не очікував

цієї авантюри. Але Сіона — це... Сіона. Тому я навіть не поворухнувся, аби зупинити вовків. Це було б помилкою. Д-вовки — лише продовження моєї мети, а моя мета — стати найвидатнішим хижаком в історії.

Журнали Лето

НАВЕДЕНИЙ КОРОТКИЙ ДІАЛОГ УЗЯТО З РУКОПИСНОГО ДЖЕРЕЛА ПІД НАЗВОЮ «ФРАГМЕНТ ІЗ ВЕЛБЕКА». ІМОВІРНИМ АВТОРОМ Є СІОНА АТРІДКА. УЧАСНИКАМИ РОЗМОВИ Є САМА СІОНА ТА ЇЇ БАТЬКО МОНЕО, ЩО (ЯК ТВЕРДЯТЬ УСІ ІСТОРІЇ) БУВ МАЖОРДОМОМ І ГОЛОВНИМ ПОМІЧНИКОМ ЛЕТО ІІ. ДІАЛОГ ДАТУЄТЬСЯ ЧАСОМ, КОЛИ СІОНА БУЛА ЩЕ ПІДЛІТКОЮ, А БАТЬКО ВІДВІДАВ ЇЇ В ШКОЛІ РИБОМОВОК У ФЕСТИВАЛЬНОМУ МІСТІ ОННІ, НАЙБІЛЬШОМУ НАСЕЛЕНОМУ ЦЕНТРУ ПЛАНЕТИ, ВІДОМОЇ ТЕПЕР ЯК РАКІС. ЗГІДНО З ІДЕНТИФІКАЦІЙНИМИ ДОКУМЕНТАМИ РУКОПІСУ, МОНЕО ПРИЙШОВ ДО ДОНЬКИ ТАЄМНО, АБИ ПЕРЕСТЕРЕГТИ, ЩО ЇЙ ЗАГРОЖУЄ ЗАГИБЕЛЬ.

Сіона: Як ти витримав з ним стільки, батьку? Він убиває тих, хто поряд. Це всі знають.

Монео: Ні! Ти помиляєшся. Він нікого не вбиває.

Сіона: Ти не мусиш брехати мені про нього.

Монео: Я кажу те, що думаю. Він нікого не вбиває.

Сіона: Тоді як ти поясниш смерті, про які всім відомо?

Монео: Убиває Черв. Черв є Богом. Лето живе на лоні Бога, але нікого не вбиває.

Сіона: То як же ти вижив?

Монео: Я вмю розпізнавати Черва. Бачу це з його обличчя та рухів. Знаю, коли наближається Шай-Хулуд.

Сіона: Він не Шай-Хулуд!

Монео: Ну, так називали Черва за фрименських часів.

Сіона: Я читала про це. Але він не є Богом пустелі.

Монео: Мовчи, дурне дівча! Ти нічого про це не знаєш.

Сіона: Я знаю, що ти боягуз.

Монео: Як мало ти знаєш. Ти ніколи не стояла на моєму місці й не бачила зміни в його очах, у рухах його рук.

Сіона: Що ти робиш, коли наближається Черв?

Монео: Іду геть.

Сіона: Це розсудливо. Він убив дев'ятьох Дунканів Айдаго, про яких ми знаємо напевно.

Монео: Кажу тобі: він нікого не вбиває!

Сіона: Яка різниця? Лето чи Черв — тепер вони одне тіло.

Монео: Але ж це дві різні особи — Лето-Імператор і Черв, Що Є Богом.

Сіона: Ти божевільний!

Монео: Можливо. Але я служу Богові.

Я найпалкіший спостерігач за людьми серед усіх, хто коли-небудь жив. Спостерігаю за тими, що всередині мене і ззовні. Минуле й теперішнє можуть дивно перемішуватися й переплітатися в мені. Під час метаморфози, яку проходить моє тіло, чуття чудовим способом змінюються. Так, наче я відчуваю все з безпосередньої близькості. У мене винятково гострі слух і зір, а ще нюх, який дає змогу напрочуд точно все розрізняти. Я можу виявити й розпізнати феромони в кількості трьох часток на мільйон. Я знаю. Я це перевіряв. Вам мало що вдасться приховати від моїх чуттів. Думаю, ви б жахнулися, довідавшись, що я можу визначити з самого тільки запаху. Ваші феромони розповідають мені, що ви робите або збираєтеся зробити. І ваші жести чи поза! Я пів дня стежив за чоловіком, який сидів на лаві в Арракіні. Він був потомком наїба Стілгара в п'ятому коліні, та навіть не знав про це. Я вивчав нахил його шиї, обвислу шкіру під підборіддям, вологу довкола ніздрів, пори за вухами, пасма сивого волосся, що спадали з-під каптура древнього дистикоста. Він так і не помітив, що за ним стежать. Ха! Стілгар здогадався би про це за секунду-другу. Але той старий лише чекав когось, хто так і не прийшов. Урешті встав і пошкандибав геть. Він увесь заляк після цього сидіння. Я знав, що більше ніколи не побачу його в плоті. Був близьким до смерті, а його вода, напевно, буде змарнована. Що ж, це вже не має значення.

Викрадені журнали

Лето вважав, що місце, де він чекав прибуття чергового Дункана Айдаго, було найцікавішим у світі. За більшістю людських стандартів, це був гігантський простір, серцевина заплутаної серії катакомб під його Цитаделлю. Від нього, наче спиці від маточини колеса, розходилися віялом покої у тридцять метрів заввишки та двадцять метрів завширшки. Тут він чекав. Його повіз стояв у центрі цієї маточини, у склепінчастій круглій кімнаті чотириста метрів діаметром і сто метрів заввишки в найвищому місці, саме над ним.

Такі розміри здавалися йому заспокійливими.

У Цитаделі був ранній пополудень, але єдине світло в його покої лінуло від тьмяно-оранжевих світлокул на силових підвісках, що безладно переміщалися в різних напрямках. Світло не проникало глибоко в прилеглі покої, однак спогади Лето достеменно розповідали йому про все, що там було: воду, кості й прах його предків та Атрідів, які жили й помирали від часів Дюни. Усі вони були тут, а на додачу кілька контейнерів із меланжем, аби на крайній випадок створити ілюзію, що це весь його скарб.

Лето знав, чому прибув Дункан. Айдаго довідався, що тлейлаксу готують іншого Дункана, іншого гхолу, створеного за специфікованими вимогами Бога-Імператора. Цей Дункан боявся, що його замінять після майже шести десятиліть служби. Такі події завжди ставали початком бунту Дунканів. Посланець Гільдії вже дочекався Лето й перестеріг його, що іксіани доставили Дункану лазеростріл.

Лето реготнув. Гільдія зоставалася напрочуд вразливою у всьому, що стосувалося її незначного запасу прянощів. Їх жахала думка, що Лето є останньою ланкою зв'язку з хробаками, які створили первинні запаси меланжу.

«Якщо я помру далеко від води, прянощів більше не буде».

Таким був страх Гільдії. А їхні історики-рахмістри запевняли, що Лето володіє найбільшим запасом прянощів у Всесвіті. Це знання робило з Гільдії майже незрадливого союзника.

Чекаючи, Лето виконував вправи для рук і пальців зі свого бене-гессеритського спадку. Руки були його гордістю. Довгі пальці — і великі, і решту — під сірою оболонкою зі шкіри піщаних форелей можна було використовувати так само, як звичайні людські. Майже невикористовувані плавники, що були колись ногами та стопами, завдавали більше незручності, ніж сорому. Він міг повзати, котитися та кидати своє тіло з дивовижною швидкістю, проте інколи падав на плавники й відчував біль.

Що затримує Дункана?

Лето уявив, як цей чоловік вагається, вдивляючись крізь вікно в плинний горизонт Сар'єру. Повітря сьогодні пашіло жаром. Перед спуском до крипти Лето побачив міраж на південному заході. Теплове дзеркало перехилилося і відбило на пісок зображення, як група

музейних фрименів тягнеться повз Демонстраційну Січ, призначену для просвіти туристів.

У крипті стояв холод, вічний холод, а освітлення завжди було тьмяним. Спиці тунелів, схожі на темні лази, плавно здіймалися вгору чи опускалися вниз, щоб прийняти Королівський Повіз. Деякі тунелі, сховані за фальшивими стінами, тяглися кілометрами. Це були проходи, які Лето створив для себе сам за допомогою іксіанських знарядь.

Обдумуючи майбутню розмову, Лето дедалі сильніше хвилювався. Ця емоція видалася йому цікавою, єдиною, як було відомо, що приносила радість. Лето знав, що до якоїсь розумної межі полюбив чергового Дункана. У Лето лишалася надія, що той чоловік переживе майбутню розмову. Інколи вони виживали. Ймовірність того, що Дункан становитиме смертельну загрозу, була невеликою, хоча слід було належно оцінити й таку можливість. Лето намагався пояснити це одному з попередніх Дунканів... у цій самій кімнаті.

— Тобі видається дивним, що я, зі своєю силою, можу говорити про везіння і випадок, — сказав Лето.

Але Дункан лютував:

— Ти нічого не залишаєш на волю випадку! Я тебе знаю!

— Як наївно. Випадок — це природа мого Всесвіту.

— Випадку немає! Є злі пустощі. А ти — автор цих пустощів!

— Чудово, Дункане! Пустощі — це найглибша насолода. Те, як ми трактуємо пустощі, вказує на розвиток наших творчих здібностей.

— Ти ж навіть більше не людина! — Ох, як же лютував Дункан.

Лето виявив, що це звинувачення дратує, наче піщинка в оці. Тримався за рештки свого колишнього людського «я» з похмурою затятістю, яку годі було заперечити, хоча роздратування було максимумом його гніву.

— Твоє життя перетворилося на кліше, — звинуватив Лето свого співрозмовника.

І тут Дункан витяг невелику вибухівку зі складок свого однострою. Яка несподіванка!

Лето обожнював несподіванки, навіть бридкі.

«Це щось таке, чого я не передбачив!» Саме це він сказав Дунканові, що стояв на диво нерішучий, хоча зараз від нього саме рішучість і

вимагалася.

— Це може тебе вбити, — промовив Дункан.

— Вибачай, Дункане. Може мене трохи ушкодити, не більше.

— Але ж ти сказав, що не передбачив цього! — Дункан зірвався на пронизливий крик.

— Дункане-Дункане, це абсолютне передбачення означає для мене смерть. Яка ж несамовито нудна смерть.

Останньої миті Дункан намагався відкинути пристрій убік, але він виявився ненадійним і вибухнув надто швидко, убивши при цьому його самого. Ах, ну що ж. Тлейлаксу у своїх аксолотлевих контейнерах мали вже наготові іншого.

Одна зі світлокуль, що плавали довкола Лето, блимнула. Його охопив азарт. Сигнал Монео! Вірний Монео попереджав свого Бога-Імператора, що Дункан спускається до криниці.

Двері людського ліфта між двома переходами-спицями у північно-західній арці розчинилися. Звідти вийшов Дункан і рушив уперед. З цієї відстані він здавався дрібною фігуркою, але очі Лето розгледіли найдрібніші деталі. Складка на лікті однострою свідчила про те, що чоловік сидів, спершись підборіддям на долоню. Так, на підборідді досі були сліди від долоні. Запах Дункана попереджав про високий рівень адреналіну в його крові.

Доки Дункан наближався, Лето мовчав, вивчаючи деталі. Дункан досі, попри довгу службу, рухався із молодю пружністю. Міг за це дякувати мінімальним дозам меланжу, який споживав. Був одягнений у старий Атрідівський однострій, чорний, із золотим яструбом ліворуч на грудях. Цікавий спосіб заявити: «Служу честі давніх Атрідів». Його волосся все ще було чорною каракулевою шапкою, різкі риси обличчя, високі вилиці.

«Тлейлаксу добре роблять своїх гхол», — подумав Лето.

Дункан мав при собі тонку теку з темно-коричневого волокна, він уже багато років її носив. Зазвичай там містилися матеріали, на які він посилався у своїх рапортах, але сьогодні тека випиналася від чогось важчого.

Іксіанського лазеростріла.

Ідучи, Айдаго зосередив увагу на обличчі Лето. Це обличчя збивало з пантелику тим, що зоставалося Атрідівським: тонкі риси, цілковито

сині очі — людям зі слабкими нервами здавалося, що погляд пронизує їх фізично. Обличчя глибоко ховалося в сірому плащі зі шкіри піщаних форелей. Айдаго знав, що цей плащ може розкрутитися в захисну оболонку. Для цього достатньо найменшого поруху м'яза обличчя, швидшого за кліпання очима. Обрамлена сірим шкіра була рожевою. Важко було позбутися думки, що обличчя Лето непристойне, ніби загублена людська частка, ув'язнена в чомусь чужому.

Зупинившись усього за шість кроків од Королівського Повозу, Айдаго не намагався приховати своєї гнівної рішучості. Навіть не думав, чи знає Лето про лазеростріл. Імперія надто далеко відійшла від давньої моральності Атрідів, стала безликим джаггернаутом — колосальною колісницею, що чавить невинних на своїй дорозі. Цьому слід покласти край!

— Я прийшов поговорити з тобою про Сіону та інші справи, — промовив Айдаго. Поклав теку так, щоб легко витягти з неї лазеростріл.

— Дуже добре. — У голосі Лето звучала сама лише нудьга.

— Утекла тільки Сіона, але вона досі має підтримку спільників-бунтарів.

— Думаєш, мені про це не відомо!

— Я знаю твою небезпечну терпимість до бунтівників! Те, чого я не знаю, — що містилося у викраденому пакеті.

— Ах, це. Там детальні плани Цитаделі.

На якусь мить Айдаго знову став Командиром Варти, глибоко шокованим таким порушенням безпеки.

— І ти дозволив їй утекти з ними?

— Ні, це ти дозволив.

Айдаго відсахнувся від цього звинувачення. Новостворений убивця-терорист поступово почав знову брати в ньому гору.

— Це все, що вона взяла? — спитав Айдаго.

— Там, разом із картами, були два томи, копії мого журналу. Вона їх украла.

Айдаго вивчав нерухоме обличчя Лето.

— Що в тих журналах? Інколи ти кажеш, що то щоденники, інколи — що історичні записи.

— Потроху того й того. Можеш навіть назвати це підручником.

— Тебе турбує те, що вона взяла ці томи?

Лето дозволив собі легку посмішку, яку Айдаго сприйняв як заперечну відповідь. Потягся до тонкої теки, від чого тіло Лето на мить напружилось. Що цього разу — зброя чи рапорти? Хоча серцевина його тіла мала високу тепловитривалість, Лето знав, що деякі його частки могли бути вражені лазерострілом, особливо обличчя.

Айдаго витяг із теки рапорт, і, ще до того, як почав читати з нього, Лето безпомилково розпізнав сигнали. Айдаго шукав відповідей, а не передавав інформацію. Прагнув доказів правомірності вже спланованих дій.

— Ми виявили культ Алії на Г'єді Прайм, — сказав Айдаго.

Лето мовчав, поки той викладав деталі. Як нудно. Лето дав волю плину думок. Тепер шанувальники давно покійної сестри його батька годилися тільки для того, щоб забезпечити сяку-таку розвагу. Але, як легко передбачити, Дункани вважали таку діяльність чимось на кшталт підпільної загрози.

Айдаго закінчив читати. Без заперечень, його агенти дуже старанні. До нудоти старанні.

— Це не більше, ніж відродження Ізиди, — сказав Лето. — Мої священники й священниці трохи розважаться, придушуючи цей культ і його послідовників.

Айдаго труснув головою, наче відповідаючи на якийсь голос усередині.

— Бене Гессерит знали про цей культ, — сказав він.

А ось це зацікавило Лето.

— Сестринство так і не простило мені, що я відібрав у них розплідну програму, — промовив він.

— Це не має нічого спільного з розплідною програмою.

Лето приховав легку потіху. Дунканів завжди вражала розплідна програма, хоча дехто з них час від часу був її учасником.

— Розумію, — сказав Лето. — Що ж, Бене Гессерит завжди були трохи божевільними, але їхнє божевілля є хаотичним резервуаром несподіванок. Деякі несподіванки можуть бути цінними.

— Я не бачу в цьому жодної цінності.

— Думаєш, за цим культом стоїть Сестринство? — спитав Лето.

— Так.

— Поясни.

— Вони мали храм. Називали його «Святинею крис-ножа».

— Що, і зараз?

— А їхня головна жриця звалася Хоронителькою Світла Джессіки. Це наштовхує на якісь думки?

— Це дуже мило! — Лето не намагався приховати своєї розваги.

— Що в цьому милого?

— Вони об'єднують моїх бабку й тітку в одну богиню.

Айдаго повільно похитав головою, не розуміючи.

Лето дозволив собі коротку внутрішню паузу, коротшу за кліпання. Внутрішня бабка не надто переймалася цим культом на Г'еді Прайм. Йому слід відгородитися від її спогадів та її особи.

— Яка, на твою думку, мета цього культу? — спитав Лето.

— Це очевидно. Конкурентна релігія для підриву твого авторитету.

— Надто просто. Хай там ким є Бене Гессерит, але вони не простаки.

Айдаго чекав пояснення.

— Хочуть більше прянощів! — сказав Лето. — Більше Превелебних Матерів.

— Тому й непокоять тебе, доки ти від них не відкупишся?

— Я розчарувався в тобі, Дункане.

Айдаго витріщився на Лето, а той прихитрився зітхнути — цей складний жест уже не був притаманний його новій формі. Зазвичай Дункани були кмітливішими, однак Лето здогадувався, що планований замах затьмарив його пильність.

— Вони обрали собі за домівку Г'еді Прайм, — промовив Лето. — Що з цього випливає?

— Це була твердиня Харконнів, але то давня історія.

— Там померла твоя сестра, ставши жертвою Харконнів. Харконнени та Г'еді Прайм у твоїх думках поєднані, і це правильно. Чому ж ти не згадав цього раніше?

— Я не вважав це важливим.

Лето стис уста в тонку лінію. Згадка про сестру стурбувала Дункана. Розумом цей чоловік знав, що він лише останній у довгому ряді воскресених тіл. Усі ці тіла були витворами аксолотлевих контейнерів тлейлаксу, причому з тих самих оригінальних клітин. Дункан не міг

позбутися пробуджених спогадів. Знав, що це Атріди визволили його з Харконнівської неволі.

«І хай ким ще я можу бути, — подумав Лето, — я все ще Атрід».

— Що ти хочеш цим сказати? — запитав Айдаго.

Лето вирішив, що потрібен крик. Дозволив собі крикнути голосно:

— Харконнени нагромаджували прянощі!

Айдаго відступив на крок.

Лето продовжив тихішим голосом:

— На Г'еді Прайм міститься неznайдений запас меланжу. Сестринство намагається винишпорити його, а ці свої релігійні трюки використовує для прикриття.

Айдаго засоромився. Уже промовлена, відповідь здавалася очевидною.

«І в цьому я помилився», — подумав він.

Крик Лето струснув ним, нагадавши про обов'язки Командира Королівської Варти. Айдаго знав економіку Імперії, спрощену до краю: жодних відсотків, готівку на бочку. Єдина монета, що існувала, мала зображення закритого каптуром обличчя Лето: Бога-Імператора. Але все спиралося на прянощі, субстанцію, ціна якої, і так височенна, постійно зростала. За невелику валізу прянощів можна було купити цілу планету.

«Контролюй гроші й суди. Решту зостав черні», — подумав Лето. Так сказав Джейкоб Брум ¹, і Лето почув, як старий хихотить у бороду. «Справи не надто змінилися, Джейкобе».

Айдаго глибоко вдихнув:

— Слід негайно повідомити Бюро Віри.

Лето мовчав.

Прийнявши це за сигнал продовжувати, Айдаго вів далі свій звіт, однак Лето слухав його лише частиною свідомості. Наче оболонка-монітор, що тільки записує слова та дії Айдаго, але час від часу висуває внутрішній коментар.

«А зараз він хоче говорити про тлейлаксу.

Дункане, ступаєш на небезпечний ґрунт».

Але це відкрило нову дорогу для роздумів Лето.

«Лукаві тлейлаксу досі продукують моїх Дунканів із оригінальних клітин. Роблять речі, заборонені релігією, — це знаю і я, і вони. Я не

дозволяю штучних маніпуляцій людською генетикою. Та тлейлаксу вже засвоїли, що я ціную Дунканів як Командирів своєї Варти. Думаю, вони й не підозрюють, що для мене це розвага. Мене забавляє, що річка з назвою Айдаго тече там, де колись стояла однойменна гора. Тепер її немає. Ми її зрівняли із землею, видобувши матеріал для високих валів, які оперізують мій Сар'єр.

Звичайно, тлейлаксу знають, що час від часу я схрещую Дунканів у власній розплідній програмі. Ці Дункани мають силу напівкровок... і децю набагато більше. Кожен вогонь мусить мати свою заслінку.

Я мав намір схрестити його з Сіоною, та тепер це неможливо.

Ха! Він каже, що хоче, аби я “пригнув до землі” тлейлаксу. Чому не спитає відверто: “Ти плануєш замінити мене?”

Мені так і кортить сказати йому про це».

Айдаго знову потягся до тонкої теки. Інтроспективний моніторинг Лето не пропустив цього.

«Лазеростріл чи ще звіти? Ще звіти.

Дункан поводиться обережно. Хоче не лише підтвердження, що я не здогадуюся про його наміри, а ще більше “доказів”, що я негідний його вірності. Його вагання затягнулося. Завжди так. Я досить часто казав йому, що не використаю передзнання для передбачення свого виходу з цієї древньої форми. Проте він вагається. Він завжди вагається.

Ця печерна кімната поглинає його голос, а коли б не моя чутливість, тутешня вогкість замаскувала б хімічні докази його страху. Я усуваю його голос із безпосередньої свідомості. Яким занудою став цей Дункан. Розповідає історію, історію бунту Сіони, без сумніву, щоб перевести розмову на особисті остороги щодо її останньої ескапади.

“Це не звичайний бунт”, — каже він.

Це мене осмикує! Дурень. Усі бунти звичайні й у край нудні. Виконуються за одним шаблоном і дуже схожі між собою. Рушійною силою є адреналінова залежність і прагнення здобути власну владу. Усі бунтівники — це замасковані аристократи. Тому так легко їх повернути.

Чому Дункани ніколи мене не чують, коли я кажу про це? Я вже мав суперечку з цим самим Дунканом. То була одна з наших найперших сутичок, у цій самій крипті.

“Мистецтво правління вимагає ніколи не передавати ініціативи радикальним елементам”, — сказав він.

Як педантично. Радикали з’являються в кожному поколінні, і цьому неможливо запобігти. Саме це він розуміє як “втрату ініціативи”. Він хоче їх придушити, пригнітити, контролювати, перешкоджати їхнім діям. Є живим доказом того, яка незначна різниця між поліцейським і військовим мисленням.

Я кажу йому: “Радикалів слід боятися лише тоді, коли ти намагаєшся їх придушити. Мусиш продемонструвати, що використаєш найкращі їхні пропозиції”.

“Вони небезпечні! Вони небезпечні!” Думає, що коли повторювати, то це стане правдою.

Повільно, крок за кроком, я веду його за своїм методом, і, здається, він навіть слухає.

“Це слабкість, Дункане. Радикали завжди бачать речі лише в надто простих категоріях: чорне і біле, добро і зло, вони і ми. Так само розглядаючи складніші речі, вони відкривають дорогу хаосу. Мистецтво правління, як ти це називаєш, є опануванням хаосу”.

“Ніхто не здатен упоратися з кожною несподіванкою”.

“Несподіванка? Хто каже про несподіванку? Хаос не є несподіванкою. Його характеристики передбачувані. Насамперед він відкидає порядок і зміцнює сили крайніх елементів”.

“Хіба ж саме це не намагаються робити радикали? Хіба вони не намагаються струснути речі, щоб захопити владу?”

“Вони думають, що саме це й роблять. Насправді ж творять нових екстремістів, нових радикалів і продовжують старий процес”.

“А як із тими радикалами, що помічають складність і так наближаються до тебе?”

“Це не радикали. Це суперники в боротьбі за лідерство”.

“І що з ними робити?”

“Перетворювати на своїх союзників або вбивати. Таким є прообраз боротьби за лідерство на базисному рівні”.

“Так, а що з місяями?”

“Як мій батько?”

Цьому Дунканові не подобається таке питання. Знає, що надто специфічним чином я і є мій батько, можу говорити його голосом і від

його імені, ця пам'ять є точною, нередагованою і неунікною.

Він неохоче говорить: “Що ж... якщо ти хочеш”.

“Дункане, я — це всі вони, і я це знаю. Ніколи не було справді несамолюбних бунтівників, лише гіпокрити — свідомі чи несвідомі, однаково”.

Це будить осине гніздечко моїх предківських пам'ятей. Дехто з них так і не позбувся переконання, що вони й лише вони мають ключ до всіх проблем людства. Що ж, я сам такий. Можу їм навіть поспівчувати, кажучи, що їхня поразка — демонстрація неправоти.

Проте я змушений їх заблокувати. Немає сенсу надавати їм помешкання. Тепер вони лише болісні спогади... як цей Дункан, що стоїть переді мною з лазерострілом...

Великі підземні боги! Піймав мене при дрімоті. Тримає лазеростріл у руці, прицілившись мені в обличчя».

— Ти, Дункане? Теж мене зрадиш?

Et tu, Brute? ²

Кожен нерв Лето напружився в повній готовності. Відчув, як засмикалося його тіло. Плоть хробака мала власну волю.

Айдаго глузливо заговорив:

— Скажи мені, Лето, скільки разів я мушу сплачувати борг вірності?

Лето розпізнав внутрішню суть питання: «Скільки мене було тут?» Дункани завжди хотіли це знати. Усі Дункани питали про це, і жодна відповідь їх не вдовольняла. Сумнівалися.

Найсумнішим Муад'Дібовим голосом Лето спитав:

— Хіба ж ти не пишаєшся моїм поклонінням, Дункане? Невже ти ніколи не замислювався, щό в тобі змушує мене постійно прагнути твоєї компанії впродовж століть?

— Бо ти знаєш, що я найдурніший із дурнів!

— Дункане!

Розлючений голос Муад'Діба завжди безвідмовно розбивав Айдаго на друзки. Хоч Айдаго знає, що Лето володіє силами Голосу так, як це недоступно нікому з Бене Гессерит, можна було передбачити, що він похитнеться від самих лише звуків. Лазеростріл загойдався в його руці.

Цього вистачило. Лето стрімко жбурнув себе й скотився з повозу. Айдаго ніколи не бачив, щоб він так покидав повіз, навіть не

підозрював, що це можливо. Лето потрібні були тільки дві речі — реальна загроза, яку могло відчутити тіло хробака, і вивільнення цього тіла. Решта відбувалася автоматично, а швидкість цієї дії дивувала самого Лето.

Лазеростріл був найбільшим клопотом. Міг серйозно його подряпати, але мало хто розумів, як організм предчерва бореться з високою температурою.

Котячись, Лето вдарив Айдаго, лазеростріл під час пострілу відхилився. Один із непотрібних плавників, на які перетворилися ноги й стопи Лето, послав у його свідомість шквал пекучого болю. Якусь мить він нічого іншого не відчував. Але тіло хробака могло діяти, рефлекси спалахнули в дикому пароксизмі удару. Лето почув тріск кісток. Спазматичний ривок руки Айдаго відкинув лазеростріл далеко на підлогу крини.

Відкотившись від Айдаго, Лето приготувався до нової атаки, але потреби в цьому не було. Пошкоджений плавник усе ще посилав больові сигнали, він відчув, що вершечок згорів. Шкіра з піщаних форелей уже запечатувала рану. Біль пом'якшав, перетворившись на неприємну пульсацію.

Айдаго ворухнувся. Безсумнівно, він був смертельно поранений. Помітно, що груди розчавлені. Намагаючись дихнути, відчув біль агонії, але розплющив очі й глянув на Лето.

«Які ж затято одержимі ці смертні!» — подумав Лето.

— Сіона, — прохрипів Айдаго.

Лето побачив, що життя його покидає.

«Цікаво, — подумав Лето. — Чи можливо, щоб Дункан і Сіона... Ні! Цей Дункан завжди виявляв непідробну глузливу зневагу до глупоти Сіони».

Лето повернувся на Королівський Повіз. Цього разу було дуже близько. Ані найменшого сумніву — Дункан цілився в мозок. Лето завжди усвідомлював, що його долоні й стопи вразливі, але нікому не дозволив довідатися: те, що було колись його мозком, більше не мало прямого зв'язку з обличчям. Не було мозком за людськими мірками, а поширилось уздовж усього тіла як скупчення вузлів. Лето не довірив це нікому, крім своїх журналів.

¹ Джейкоб Брум (1752—1810) — американський підприємець, політик і громадський діяч.
(Тут і далі прим. перекл.)

² І ти, Бруте? (лат.)

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ